

Revisió de l'expressió escrita

criteris de correcció de l'expressió escrita, que s'adopten per a tot tipus de text: **disposició, registre, organització, cohesió, variació i correcció.**

DISPOSICIÓ (D)

Amb aquest concepte avaluem la presentació del text: aplicar les pautes convencionals de presentació de cada tipus de text (cartes, avisos i comunicats, notícies, articles d'opinió, sol·licituds, currículums, anuncis, instruccions, etc.). Per exemple, una carta ha de contenir les dades de l'emissor i del destinatari, la salutació, l'exposició, el comiat, la signatura i la data; en un avís hi ha d'haver algun element per cridar l'atenció (Avis/Atenció/un vocatiu, etc.), un cos, la data i les dades de l'emissor; una notícia ha de tenir un títol i un text, i pot portar subtítol, entradeta, avantítol... Naturalment, cada part del text ha d'estar col·locada en el lloc que li pertoca, de manera que el document sigui fàcilment intel·ligible (la disposició convencional de cada document s'explica en la unitat corresponent).

Exemple: una carta ha de contenir les dades de l'emissor i del destinatari i, si cal, la referència de les institucions a què pertanyen i els càrrecs que exerceixen cadascun dels comunicants. Aquesta informació estalvia presentacions feixugues dins el text de la carta, ajuda el receptor a situar el document en el seu context i facilita l'estructuració de la carta.

Alguns exemples d'errors de disposició són:

1. Una carta sense alguns d'aquests elements: data, salutació, comiat, cos, signatura.
2. Una notícia sense títol.
3. Un avís sense alguns d'aquests elements: mot per cridar l'atenció, data, dades de l'emissor.
4. Un currículum sense les dades de l'emissor.
5. Una carta (o qualsevol altre document) amb algun dels elements situats en un lloc inadequat. Per exemple, la datació dins el cos de la carta, o el destinatari després de la conclusió, o la salutació abans de la datació, o qualsevol altra incoherència.
6. Un article d'opinió sense títol.
7. Una sol·licitud sense les dades necessàries: emissor; cos, introduït per *sol·licito* o *exposo*; destinatari, etc., o bé amb les dades posades sense sentit en el paper...
8. Oblidar les dades del destinatari en una carta i, per culpa d'això, optar per salutacions estranyes (i no correctes) del tipus "Benvolgut Departament d'Exteriors", o "Benvolgut president de l'Associació de Veïns", o "Distingida Sra. Defensora del Lector del diari La Comarca", etc.

REGISTRE (R)

Amb aquest concepte avaluem que el text s'adeqüi a la situació comunicativa concreta en què es produeix. Més concretament, avaluem el grau de formalitat, l'adequació al canal i l'adequació al propòsit.

Pel que fa al grau de formalitat, es tracta de seleccionar adequadament, d'acord amb allò que aconselli la situació comunicativa, el tipus de relació entre l'emissor i el receptor i mantenir-la al llarg del text: grau de formalitat de la salutació i el comiat, tractament (de *tu*, de *vostè* o de *vostès*, de *vós*) i ús dels pronoms corresponents, lèxic adequat, etc.

Quant a l'adequació al canal, distingim el canal escrit de l'oral. Un text escrit ha d'emprar recursos propis de l'escriptura i allunyar-se de les formes que pertanyen només al canal oral.

Respecte a l'adequació al propòsit, el to del text ha de ser adequat a l'objectiu que persegueix: si el que es pretén és informar, el to haurà de ser neutre; si es vol convèncer, caldrà argumentar; si es vol amenaçar, potser caldrà ser intimidatori; si es pretén commoure, segurament serà necessari saber seduir i persuadir; si es vol presentar una queixa, caldrà explicar els fets i argumentar-la, etc.

Alguns exemples d'errades de registre són:

1. Equivocar el tractament (per exemple, tractar de *vostè* un fill o un amic; o de *tu* una persona desconeguda en una entrevista de feina; o de *vostès* uns coneguts, etc.).
2. Fer canvis de tractament en adreçar-se a una mateixa persona o persones (primer de *vostè* i després de *tu*; o primer de *vostès* i després de *vostè*, o primer de *vosaltres* i després de *vostès*, etc.).
3. Emprar formes de salutació i de comiat no correlatives: Benvolguts senyors/Adéu; Hola/Atentament; Distingit senyor/Fins a la pròxima; etc.
4. Utilitzar formes pròpies del canal oral en un escrit, almenys si es fa de manera no intencionada. Per exemple, escriure una frase com *És aquest un tema que no vull parlar de moment* en una carta evidencia un problema de registre (a part d'una desavinença amb la normativa estricta), perquè, si bé aquesta construcció és d'ús habitual en la llengua col·loquial, el qui escriu ha de saber que no és propi d'emprar-la en l'escriptura formal. Llavors, cal escriure *És un tema del qual (o sobre el qual) no vull parlar de moment*, que és la forma estàndard adequada al registre. Un altre exemple d'inadequació al canal podria ser emprar en un escrit una forma com *la Montserrat Roig* en l'oració *M'agraden les novel·les de la Montserrat Roig*, per tal com no s'accepta formalment (en l'oral potser sí) l'article davant dels noms propis; caldria dir *M'agraden les novel·les de Montserrat Roig*. Un altre exemple de problema de canal podria ser emprar en textos formals alguns mots molt propis del llenguatge col·loquial oral, com *Estic esmaperdut i garratibat de la vostra darrera carta*, per exemple. Aquí, doncs, el problema vindria per l'ús d'un lèxic inadequat al registre. Caldria dir *desconcertat*, *sorprès*, *desorientat* o *confós*, i *estranyat*, *admirat* o, fins i tot, *estupefacte* o *atònit*.

5. També és un error de registre el fet de no utilitzar el to adequat a una situació comunicativa. N'hi ha molts exemples, alguns de més greus i altres no tant: utilitzar un to de menyspreu respecte a algú en un text de caràcter neutre o informatiu, com una notícia; mostrar-se arrogant en una carta per aconseguir un lloc de feina; prendre una actitud de submissió i inferioritat en una carta amb el propòsit de demanar alguna cosa; amenaçar o intimidar algú perquè s'adhereixi a una idea, etc. Aquests errors en el to normalment produeixen en el destinatari una sensació d'estranyesa o de rebuig.

ORGANITZACIÓ (O)

Amb aquest concepte s'avalua la selecció de la informació i l'ordenació del text. El text ha de respondre a allò que demana l'enunciat de l'exercici. Ha de contenir la informació necessària, les idees s'han d'expressar de manera completa i no hi ha d'haver contradiccions ni repeticions innecessàries. A més a més, aquest contingut s'ha d'ordenar de manera lògica i progressiva, les idees han d'estar jerarquitzades i els paràgrafs han d'estar ben utilitzats com a unitats textuais.

Per tant, les idees han de ser apropiades, completes, no repetides, progressives, separades i ordenades. Es tracta de l'organització del text sencer. Aquí es té en compte si el text respon a la seva organització convencional: introducció o presentació o tesi - exposició o argumentació - síntesi o conclusió (p. ex. un article d'opinió); presentació-exposició-comiat (p. ex. una carta); idea principal-idees secundàries (p. ex. una notícia), etc.

Alguns exemples de problemes d'organització són els següents:

1. Fer un document diferent del que s'ha de fer. Per exemple, escriure un article d'opinió en comptes d'una carta, o una carta en comptes d'un avís, o una sol·licitud en lloc d'una carta, etc.
2. Allunyar-se, en el contingut, del que demana l'enunciat de l'exercici o del propòsit pel qual s'ha concebut un text. Pot afectar al conjunt del text, a un fragment o fins i tot a una sola frase.
3. Oblidar una informació necessària perquè el text es pugui entendre plenament: per exemple, en un article d'opinió per manifestar-se a favor o en contra de celebrar competicions esportives d'alt nivell en instal·lacions públiques, no posar-hi arguments (o no expressar l'opinió); en una carta a una gran empresa per demanar feina, oblidar la referència a la feina o a l'anunci d'on s'ha tret la informació; en un avís per trobar un gos perdut no explicar com és l'animal; etc.
4. Fragmentar les idees de manera excessiva, en molts paràgrafs separats, de manera que es fa difícil relacionar unes idees amb les altres i entendre el text.
5. Contràriament, no fragmentar gens les idees en paràgrafs, de manera que es fa difícil separar les parts del text.
6. Expressar idees contradictòries en diferents fragments del text.

COHESIÓ (C)

La cohesió fa referència al lligam entre les frases, tant sintàcticament (estructura interna) com semànticament (significat). Es valoren els mecanismes de repetició (p. ex. els pronoms), els d'elisió, els signes de puntuació, els connectors (conjuncions de coordinació i de subordinació, enllaços adverbials entre frases i paràgrafs), les concordances, etc.

Quan un text està ben cohesionat les idees s'expressen clarament i s'entenen sense dificultats, mentre que quan està mal cohesionat presenta imprecisions que fan difícil entendre'l.

Alguns problemes concrets de cohesió són:

1. Úsar impròpiament un connector perquè no se'n coneix el seu valor semàntic: per exemple, usar "tanmateix" en comptes de "així mateix", o viceversa.
2. Repetir mots que es podrien substituir per pronoms: "Li agradava col·leccionar xiclets, per això a casa seva era ple de xiclets" en comptes de "Li agradava col·leccionar xiclets, per això a casa seva n'era ple"; o bé "Va arribar amb el cotxe i va aparcar el cotxe al garatge" en comptes de "Va arribar amb el cotxe i va aparcar-lo al garatge".
3. Usar un pronom erroni perquè el referent és lluny i s'identifica incorrectament.
4. Imprecisions de diversa mena que fan el missatge confús o fins i tot intel·ligible. Per exemple, frases com "La codorniu és un ocell *del qual* trobem en molts llocs de la nostra geografia" (*que*), "Les vacances d'aquell estiu van ser tan extraordinàries que jo no s'havien d'acabar" (*que no les hauria acabades mai*), etc.
5. Estructures sintàctiques mal construïdes, que fan que la comprensió del fragment no sigui possible, o que creen ambigüitat o incompletesa.
6. Ús inadequat dels signes de puntuació.

VARIACIÓ (V)

Amb aquest concepte s'avalua el repertori expressiu, la riquesa lèxica, la precisió semàntica, la varietat sinonímica, la genuïtat de les paraules i les construccions, i els recursos retòrics com les metàfores, les comparacions, la ironia, etc.

Alguns problemes concrets:

1. Repeticions de paraules que es poden evitar amb sinònims.
2. Vaguetats lèxiques que evidencien pobresa i repercuteixen en la comprensió: ús empobridor de paraules com *cosa*, *tema* o *temàtica*, *realitzar*...
3. Ús impropri de mots, als quals es dona un significat que no tenen.
4. Repetició d'estructures sintàctiques per manca de recursos.

CORRECCIÓ (CR)

Amb aquest concepte s'avalua l'adequació a les normes gramaticals: ortogràfiques, lèxiques i morfosintàctiques. En les revisions assenyalem dins un cercle aquest tipus d'error.

Podem establir una distinció entre errors i faltes: els errors són desavinences amb la normativa, en general; les faltes, en canvi, són aquells errors que, pel nivell que està cursant l'alumne (sigui I1, I2, I3, S1, S2 o S3), ha de reconèixer i, per tant, no hauria de fer. Normalment, quan el professor encercla un error en dona la solució, però quan encercla una falta no, perquè deixa que sigui l'alumne el que busqui la forma correcta. Aquesta diferenciació entre errors i faltes, val a dir que és orientativa.

Són errors totes les incorreccions respecte a la normativa, per la qual cosa la llista és molt llarga. A tall d'exemple, podríem parlar d'errors d'ortografia (accentuació, s/z/ss/ç/sc, b/v, r/rr, a/e, o/u, etc.), de lèxic (mots no catalans com *degut a*, *tota vegada que*; usos incorrectes per confusió ortogràfica com *sinó/si no*, *perquè/per què*, *potser/pot ser*, etc.) i de morfosintaxi (ús incorrecte dels pronoms febles, de les preposicions, dels pronoms relatius, etc.).